

NĪCAS NOVADA UZŅĒMĒJDARBĪBAS ATBALSTA STRATĒGIJA 2018-2030

2.DAĻA

**PĒTĪJUMS PAR NOVADA EKONOMIKAS
STABILITĀTI UN IEVAINOJAMĪBU**

SATURS

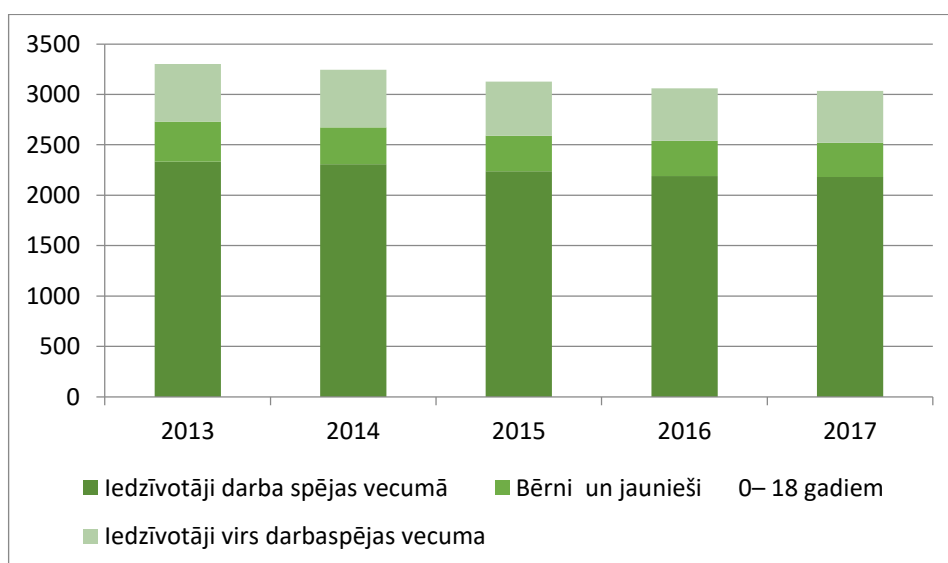
NĪCAS NOVADA EKONOMISKĀ STABILITĀTE UN IEVAINOJAMĪBA	3
IEDZĪVOTĀJI UN DARBASPĒKS	3
VIDE UN INFRASTRUKTŪRA	5
ENERGOAPGĀDE UN KOMUNIKĀCIJAS SISTĒMAS	6
ĀRĒJIE TIRGI	7
FINANSIĀLĀ STABILITĀTE	9
PAŠVALDĪBAS BUDŽETS	9
TERITORIJAS ATTĪSTĪBAS RĀDĪTĀJS	12
POTENCIĀLO FINANŠU AVOTU IZVĒRTĒJUMS UZŅĒMĒJDARBĪBAS ATTĪSTĪBAI ..	14
ĀRVALSTU UN VALSTS FINANŠU INSTRUMENTU ATBALSTA PROGRAMMU KOPSAVIKUMS UZŅĒMĒJDARBĪBAS UN INFRASTRUKTŪRAS ATTĪSTĪBAI	18

Pētījuma mērķis ir sniegt pārskatu par Nīcas novada ekonomisko stabilitāti un ievainojamību, energoapgādi, īsu pārskatu par ārējo tirgus situāciju Latvijā un Latvijas Bankas prognozi, novada uzņēmēju aktivitāti ārējo tirgus izmantošanā un iespējām, finansiālā stabilitāte kā arī uzņēmējdarbības attīstībai izmantojamiem potenciālajiem finanšu avotiem.

NĪCAS NOVADA EKONOMISKĀ STABILITĀTE UN IEVAINOJAMĪBA

IEDZĪVOTĀJI UN DARBASPĒKS

Viens no **novada ekonomikas stabilitātes priekšnoteikumiem** ir darbaspēks. Laikā no 2013.gada līdz 2017.gadam novadā iedzīvotāju skaits ir samazinājies par 7,2% jeb 271 cilvēku. Iedzīvotāju skaita izmaiņas notiek visās vecuma grupās. Ekonomiski aktīvo iedzīvotāju skaits 5 gados ir samazinājies par 150 cilvēkiem. To īpatsvars ir samērā nemainīgs – mazliet vairāk kā 62% no kopējā iedzīvotāju skaita.

1.att. Novada iedzīvotāju demogrāfiskā struktūra

Avots: Pašvaldību finanšu izlīdzināšanas aprēķinam izmantotie dati

Cilvēkresursus, attīstības potenciālu un vietas pievilcību investoriem raksturo demogrāfiskā slodze, jeb darbaspējas nesasniesu un pārsniesu personu skaita attiecība pret 1000 personām darbaspējas vecumā .

Iedzīvotāju skaita izmaiņas Nīcas novadā no 2013.-2017.gadam

Gads	Iedzīvotāju skaits kopā	Iedzīvotāji darba spējas vecumā	Bērni un jaunieši 0 – 18 gadiem	Iedzīvotāji virs darbaspējas vecuma	Demogrāfiskā slodze
2013	3752	2332	398	572	609
2014	3697	2308	364	572	602
2015	3607	2237	352	538	612
2016	3521	2191	348	520	607
2017	3481	2182	340	513	599

Avots: Pašvaldību finanšu izlīdzināšanas aprēķinam izmantotie dati.

Tabulā dotas iedzīvotāju skaita izmaiņas pa dažādām vecuma grupām un aprēķināta demogrāfiskā slodze, kam, neskatoties uz darba spējas vecuma personu skaita samazināšanos, Nīcas novadā demogrāfiskā slodze samazinās, kas saistīta ar darbaspēka vecumu nesasniegušo personu skaita straujāku samazināšanos nekā virs darba spējas vecuma personu skaita izmaiņām. Taču tas nākotnē var ietekmēt darbaspējas vecuma personu skaitu un potenciālo darbaspēka resursu.

Ja salīdzinām reģiona demogrāfiskās slodzes rādītājus, tad Nīcas novads atbilst reģiona vidējam līmenim, taču, salīdzinot kaimiņu novadu un Liepājas pilsētas demogrāfiskās slodzes rādītājus, Nīcas novada demogrāfiskā slodze ir mazāka. Pēc iedzīvotāju skaita datiem, kuri tiek izmantoti pašvaldību finanšu nepieciešamības un izlīdzināšanas aprēķinam, uz 2017.gada sākumu Grobiņas un Rucavas novadu demogrāfiskās slodzes rādītājs bija 659, bet Liepājas pilsētai 690.

Pēc Nodarbinātības valsts aģentūras (NVA) datiem, bezdarba līmenis Nīcas novadā ir tendence samazināties. 2015.gadā bezdarba līmenis bija 6,1%, 2016.gadā 5,8% un 2017.gada desmit mēnešos - 4,0%, kas ir zem Kurzemes reģiona vidējiem rādītājiem, attiecīgi – 8,3%, 7,8% un 5,4%. Liepājas pilsēta ir nozīmīgs darba tirgus centrs Nīcas novada iedzīvotājiem. Tajā pašā laikā Liepājas tuvums zināmā mērā rada atkarību nodarbinātības jomā no pilsētas.

Pēc Nīcas novada pašvaldības Gada publisko pārskatu datiem (2014.-2016.) samazinās arī to iedzīvotāju skaits, kuriem piešķirts trūcīgas personas statuss – no 160 personām 2014.gadā līdz 87 personām 2016.gadā. Līdz ar to samazinās garantētā minimālā ienākuma (GMI) un dzīvokļu pabalstos izmaksātās summas.

Kurzemes reģions Nīcas novada iedzīvotājiem dod iespējas iegūt vispārējo, profesionālo un augstāko izglītību tuvu dzīves vietai. Nīcas novada pašvaldība piedāvā pirmsskolas, pamata un vispārējo vidējo izglītību. Novadā darbojas mūzikas skola un Pieaugušo izglītības centrs, kas sniedz neformālās izglītošanās iespējas novada iedzīvotājiem. Profesionālās izglītības programmas iespējams apgūt Kandavā, Liepājā, Ventspilī, Saldū un Kuldīgā. Iedzīvotājiem ir

dota iespēja tuvu dzīvesvietai iegūt augstāko izglītību. Liepājas Universitāte ir lielākā augstskola Kurzemē, kurā iespējams studēt vairāk nekā 40 studiju programmās un apgūt sociālās zinātnes un uzņēmējdarbību. Reģionā augstāko izglītību piedāvā arī Ventspils augstskola.

VIDE UN INFRASTRUKTŪRA

Nīcas novada kopējā platība ir 35 tūkstoši hektāru, no kuriem 49% ir lauksaimniecībā izmantojamā zeme. Meži un īpaši aizsargājamās dabas teritorijas aizņem 39% no kopējās platības. Novada teritorijā ir daļa no Liepājas un Papes ezera, upes - Bārta, Tosele, Otaņķe, jūras piekrastes josla, kas sastāda 2,8 tūkst. ha jeb 8% no kopplatības.

Lauksaimniecības, mežsaimniecības un ūdeņu zeme ir samērā, intensīvi izmantotas. Nīcas novadā ir piecas polderu teritorijas. Lielākā no tām ir Rumbas, Otaņķu pagastā, ar kopējo platību 2600 hektāru, kas ir arī viena no apjomīgākajām Latvijā.

Nīcas novada teritorijā ir 5 Eiropas nozīmes īpaši aizsargājamās dabas teritorijas „Natura 2000”: Dabas parks „Pape”; Dabas parks „Bernāti”; Dabas liegums „Rucavas īvju audze”; Dabas liegums „Ječu purvs”; Dabas liegums „Liepājas ezers”, kur ir ierobežota vai liegta saimnieciskā darbība. Ražošanas objektu apbūves zemes īpašnieki Nīcas novadā galvenokārt ir fiziskas un juridiskas personas. Pašvaldības rīcībā ir salīdzinoši maz zemes resursu rūpnieciskās ražošanas attīstībai. To papildus apgrūtina plašās aizsargājamo dabas parku un polderu teritorijas, applūstošās zonas.

Nīcas novada ģeogrāfiskais novietojums vērtējams kā ļoti labs, novads atrodas nacionālas nozīmes attīstības centra un republikas nozīmes pilsētas – Liepājas tiešā tuvumā, 17 km attālumā. Lietuvas robeža no novada administratīvā centra atrodas 36 km attālumā un tuvākās pilsētas ir Palanga (50km) un Klaipēda(77km). Rīga atrodas 230 km attālumā.

Nīcas novadam ir pieeja jūrai, netālu atrodas gan Liepājas, gan Palangas un Klaipēdas ostas, kas piedāvā jūras transporta iespējas – gan kravu, gan pasažieru pārvadājumiem. Novadam saprātīgā attālumā pieejamas arī četras lidostas: Liepājas un Palangas lidostas, Kauņas un Rīgas lidostas.

Nīcas novadu šķērso vairāki valsts autoceļi, valsts galvenais autoceļš A11 – Liepāja – Lietuvas robeža (Rucava), kas noteikts arī kā TEN-T tīkla autoceļš, vietējas nozīmes valsts autoceļi – V1220 Nīca - Jēči - Peši un V1222 Nīca – Otaņķi - Grobiņa.

Pašvaldības autoceļu kopgarums ir 186,5 km. Autoceļu infrastruktūras kvalitāte (gan valsts, gan pašvaldības) uzskatāma par būtisku priekšnoteikumu novada ekonomiskajai attīstībai un iedzīvotāju mobilitātei. Pēc pašvaldības publisko pārskatu informācijas novadā problēma ir sliktā stāvoklī esošie (nolietojušies) autoceļi. Valsts vietējās nozīmes autoceļi galvenokārt ir ar grants segumu. Kopumā valsts autoceļu stāvoklis novadā vērtējams kā slikts, t.sk. arī autoceļa A11 posmi nav labā stāvoklī. Tāpat aktuāls problēmjautājums ir apgrūtinātā piekļuve pludmalei. Galvenā problēma autoceļu sliktajam stāvoklim ir finanšu trūkums. Valsts mērķdotācijas autoceļu uzturēšanai galvenokārt pietiek tikai ikdienas uzturēšanas darbiem. Saskaņā ar Nīcas novada Gada publisko pārskatu datiem par 2014.līdz 2016.gadam tabulā

sniegti dati par autoceļu uzturēšanai piešķirtajām valsts mērķdotācijām Nīcas novada pašvaldībai.

2.tabula.

Mērķdotācijas autoceļu uzturēšanai

Gads	Mērķdotācija kopā EUR	Mērķdotācija uz 1 km EUR
2014	109704	588,1
2015	115213	617,6
2016	124298	666,3
2017	124298	666,3

Avots: Nīcas novada Publiskie gada pārskati 2014.-2016.

Sabiedriskā transporta pieejamība dažādās novada apdzīvotās vietās vērtējama atšķirīgi. Maršrutā Otaņķi–Nīca–Liepāja sabiedriskais transports pieejams regulāri. Virzienā Kalnišķi–Nīca–Liepāja tiek nodrošināti trīs reisi dienā turp un atpakaļ. Jūrmalciems ar sabiedrisko transportu labāk sasniedzams vasaras mēnešos. Ziemas mēnešos sabiedriskais transports kursē reizi nedēļā.

ENERGOAPGĀDE UN KOMUNIKĀCIJAS SISTĒMAS

Ar energoresursiem Nīcas novada teritoriju apgādā A/S „Latvenergo” izveidotās inženierkomunikācijas. Esošās elektropārvades līnijas un ar tām saistītos objektus apsaimnieko Rietumu elektriskie tīkli. Kopumā novads ir nodrošināts ar elektroenerģiju, taču ir novecojusi energoapgādes sistēma – vairākās novada vietās ir traucēta elektroenerģijas piegāde. Apjomīgu infrastruktūras objektu attīstību ierobežo nepietiekamas elektroenerģijas jaudas. Jaunu transformatoru un līniju izbūve vai nomaiņa ir dārgs investīciju objekts, kas kavē uzņēmējdarbības attīstību.

Novada teritorijā propāna – butāna gāzes piegādes punkti ir Nīcā (divi) un Rudē (viens), no kuriem vairāku daudzdzīvokļu māju iedzīvotāji centralizēti saņem gāzi. Daļa iedzīvotāju sadzīves vajadzībām izmanto gāzi balonos, kurus var iegādāties novada teritorijā.

Centralizētās siltumapgādes pakalpojumi tiek piedāvāti Nīcas ciemā, ko nodrošina novada pašvaldības komunālā saimniecība.

Ūdensapgāde un kanalizācija. Centralizēta ūdens apgāde Nīcas novadā nodrošināta četros ciemos – Nīcā, Grīnvaltos, Otaņķos un Rudē. Šo pakalpojumu sniedz novada komunālā saimniecība. Otaņķu pagasta teritorijā atrodas arī vairākas ūdens ieguves vietas, kas nodrošina dzeramā ūdens piegādi Liepājas iedzīvotājiem un kuras apsaimnieko SIA „Liepājas ūdens” Lai gan novadā kopumā ir sakārtota ūdenssaimniecība, vairākās apdzīvotās vietās joprojām ir saglabājusies neapmierinoša situācija ar dzeramo ūdeni tā paaugstinātā dzelzs satura ziņā.

Atkritumu apsaimniekošanu organizē un kontrolē Nīcas novada pašvaldība saskaņā ar normatīvajiem aktiem atkritumu apsaimniekošanas jomā, kā arī Nīcas novada domes

saistošajiem noteikumiem. Nīcas novada administratīvajā teritorijā savāktie sadzīves atkritumi apglabājami CSA poligonā „Ķīvītes”. Pašvaldībai ir noslēgts līgums ar atkritumu apsaimniekošanas uzņēmumu, kas nodrošina centralizētu sadzīves atkritumu savākšanu no pagasta iestādēm un daudzdzīvokļu mājām, kas ir pašvaldības komunālās un dzīvokļu saimniecības pārziņā. Privātmāju īpašnieki un uzņēmēji paši slēdz līgumus ar atkritumu apsaimniekotāju. Iedzīvotāji Nīcas novadā atkritumus var arī šķirot speciāli izveidotos šķirotu atkritumu punktos. Saskaņā ar informāciju Nīcas novada mājaslapā, šķirošanas konteineri stiklam, papīram, kartonam un plastmasai izvietoti 10 novada vietās

Novadā stacionārā tālruņa pakalpojumus nodrošina SIA „Lattelecom” un mobilo tālruņa pakalpojumus - Latvijas Mobilais Telefons, TELE2 un BITE. Mobilo sakaru operatori aktīvi pilnveido savu pakalpojumu kvalitāti. Kopumā novadā ir labs mobilo sakaru pārklājums, taču ir arī apdzīvotas vietas, kurās mobilo sakaru pārklājums nav pieejams vai ir konstatēti bieži traucējumi. Bezmaksas interneta pakalpojumus novadā iedzīvotāji var saņemt 10 internetpieejas punktos - Nīcas vidusskolā, PII Spārīte, Ambulancē, Nīcas novada domē (attiecīgi arī mūzikas skolā, bibliotēkā utt.), Tūrisma informācijas centrā, Kalnišķu un Jūrmalciema sabiedriskajos centros, Otaņķu pagasta pārvaldē, ap Otaņķu pirmsskolas ēku, Nīcas sporta Pasts ir būtisks pakalpojums lauku iedzīvotāju ar zemām mobilitātes iespējām un bez pieejas modernajām informācijas tehnoloģijām. Novadā kopš 2008.gada ir divas pasta nodaļas – Nīcas centrā un Rudes ciemā.

ĀRĒJIE TIRGI

Pēdējo trīs gadu laikā ir uzlabojusies Latvijas eksporta struktūra. Preču eksports ir kļuvis daudzveidīgāks, arvien vairāk var dzirdēt par jaunu inovatīvu un nišas produktu radīšanu, un līdz ar to katrā preču eksporta grupā arvien mazāk jūtama viena preču veida dominance. Kā liecina Eiropas Komisijas publicētie rādītāji, Latvijas eksporta perspektīvas tiek vērtētas pozitīvi. Attiecībā uz konkurētspējas novērtējumu, Latvijas uzņēmēji 2017. gada 1. ceturksnī pozitīvāk noskaņoti par savu uzņēmumu konkurētspēju ārpus Eiropas Savienības (ES), bet konkurētspējas pozīcijas vērtējums ES ietvaros saglabājas diezgan stabils. Pēdējo gadu ģeopolitiskie satricinājumi – sankciju karš ar Krieviju, BREXIT, karš Sīrijā un bēgļu straumes Eiropas virzienā ir, izmainījusi arī globālo uzņēmējdarbības vidi.

Lai gan informācija par lieliem un vērienīgiem investīciju projektiem Latvijā pēdējā laikā nav izskanējusi, tomēr vairāku nozaru uzņēmumi ir paziņojuši par saviem investīciju plāniem. Piemēram, uzņēmums "Avoti SWF" plāno ieguldīt 10 miljonus eiro koka skaidu granulu ražotnes izveidē, "Stiga RM", iegādājoties jaunas ražošanas iekārtas par 4.5 miljoniem eiro, plāno paplašināt finiera ražošanas rūpnīcas jaudu, tāpat ražošanas paplašināšana plānota koka palešu ražošanas uzņēmumā "Kronus", investējot 1.1 miljonus eiro. Jelgavas novada graudkopības saimniecība SIA "Fito-AL" plāno jauna graudu pirmapstrādes kompleksa iegādi, projektā investējot 1.9 miljonus eiro. Piena pārstrādes uzņēmums AS "Jaunpils pienotava" plāno modernizēt ražošanu, jaunās iekārtās ieguldot kopumā vairāk nekā pusmiljonu eiro.

Šobrīd (t.i. 2018.gada sākumā) nav pieejami ticami dati par Nīcas novada uzņēmumu eksporta apjomiem un ārējo tirgu apgūšanas projektiem, taču internetā ir pieejami dati par :

- SIA TONUS ELAST¹ - apmēram 90% uzņēmuma produkcijas ir paredzēti eksportam. Jāpiebilst, ka darbs ar dažādiem importētājiem un viņu prasības izstrādājumu kvalitātei – dod uzņēmumam nenovērtējamu pieredzi, palielina tā konkurētspēju un palielina uzņēmuma nemateriālo vērtību.
- SIA OTAŅĶU DZIRNAVNIKS² - šobrīd uzņēmums sevi pozicionē kā eksporta veicinātāju ar saviem pārvadājumu pakalpojumiem: nozīmīgu importa - eksporta koridoru starp austrumiem un rietumiem.

Nīcas novada uzņēmējdarbības vides attīstībai attiecībā uz ārējo tirgus apguvi ir ļoti liels potenciāls (graudkopība, medicīnas preces, amatniecība, zivju produktu izstrādājumi, u.c). Novadā tiek ražoti dažādi pārtikas produkti, šeit darbojas gan ļoti lieli uzņēmumi, gan nelieli ražotāji un pakalpojumu sniedzēji. Ir neskaitāmas jomas, kuru, **straujākai izaugsmei, un attīstībai nepieciešams vien informatīvs, organizējošs un motivējošs impulss** (piemērus skatīt sadaļā ” Labo piemēru analīze attīstāmajās uzņēmējdarbības atbalsta jomas”). Sagaidāms, ka investīciju aktivitāte pamazām pieaugs, tomēr paies laiks, kamēr tas atspoguļosies preču eksporta rādītājos.

Secinājumi.

Ārējā tirgus meklēšanas iespējas:

- pašvaldības atbalstīti un organizēti pasākumi, kas veicina sadarbību valstī un starptautiskā līmenī: tīklošanās, apmaiņas pieredze, klientu piesaiste, partnerība, u.c.;
- pašvaldības atbalsts infrastruktūras sakārtošanā, mērķtiecīga mārketinga aktivitāšu organizēšana, novada ražotāju preču unikalitātes pozicionēšana;
- lai satiktu potenciālos sadarbības partnerus ārvalstīs, iepazīstinātu ar uzņēmumu un, tā produkciju, LIAA sniedz konsultācijas Latvijas uzņēmumiem, organizējot uzņēmēju individuālās biznesa vizītes uz ārvalstīm, kuru ietvaros notiek tikšanās ar potenciālajiem sadarbības partneriem, tiek apmeklētas ārvalstu kompānijas.
- taču nevajadzētu būt pārlietu optimistiskiem - Latvijas Bankas Makroekonomisko Norišu Pārskats³ 2017. gada decembrī modelē investīciju finansēšanas iespēju pasliktinājumu Latvijā. Lielāko, negatīvo ietekmi uz Latvijas IKP rada investīciju finansēšanas iespēju pasliktināšanās, un tas izpaustos galvenokārt caur trim kanāliem. Pirmkārt, samazinātos uzņēmumiem, no jauna izsniegto kredītu apjoms. Otrkārt, saruktu mājāsaimniecībām izsniegto kredītu apjoms, tādējādi mazinot patēriņu, un arī uzņēmumu motivāciju investēt. Treškārt, finansēšanas nosacījumu pasliktināšanās un peļņas iespēju sašaurināšanās negatīvi ietekmētu uzņēmumu tirgus vērtību, pasliktinot uzņēmumu iespējas veikt investīcijas arī gadījumos, kad tās netiek finansētas ar banku kredītu.

¹ SIA TONUS ELAST mājas lapa

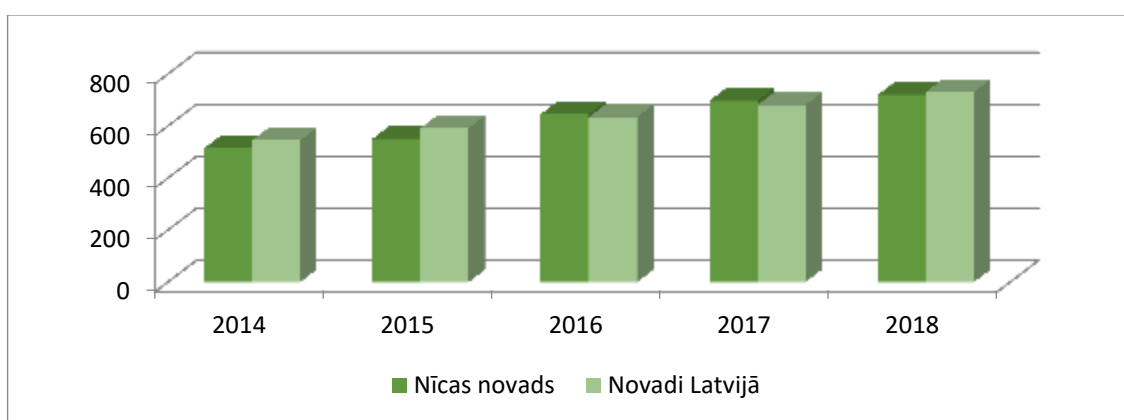
² SIA Otaņķu dzirnavnieks mājas lapa

³ Makroekonomisko Norišu Pārskats 2017. gada decembris, 45.-46. lpp

FINANSIĀLĀ STABILITĀTE

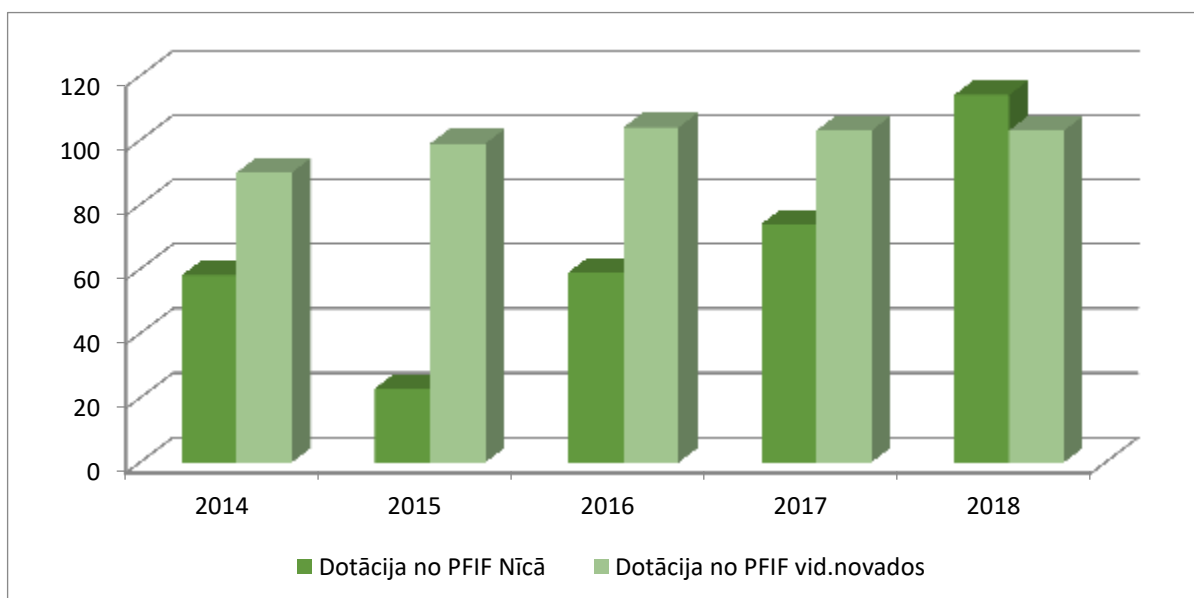
PAŠVALDĪBAS BUDŽETS

Pašvaldības pamatbudžeta ieņēmumu lielāko daļu veido nodokļu ieņēmumi - iedzīvotāju ienākuma nodokļu atskaitījumi (IIN) un nekustamā īpašuma nodoklis (NĪN), kurus pašvaldību finanšu nepieciešamības aprēķinos definē kā vērtētos ieņēmumus. Atkarībā no to lieluma tiek aprēķināta dotācija vai iemaksas pašvaldību finanšu izlīdzināšanas fondā (PFIF). Nīcas novada pašvaldība, tāpat kā 104 no 119 pašvaldībām, ir dotāciju saņēmēja no PFIF. Salīdzinot Nīcas novada vērtētos ieņēmumus uz 1 iedzīvotāju, ar visu Latvijas novadu vidējiem rādītājiem, Nīcas novadā ir augstāks ieņēmumu līmenis, izņemot 2018.gadā plānoto, kad prognozēts IIN samazinājums pret iepriekšējo gadu, līdz ar to dotācija no PFIF uz 1 iedzīvotāju ir mazāka, kā vidēji Latvijas novados. Izņēmums ir 2018.gada plānotā. Vizuāli tas attēlots abos grafiskajos attēlos.

2.att.Vērtētie ieņēmumi uz vienu iedzīvotāju laika periodā no 2014. – 2018.gadam.

Avots: Dati no LPS pašvaldību finanšu nepieciešamības un izlīdzināšanas aprēķiniem

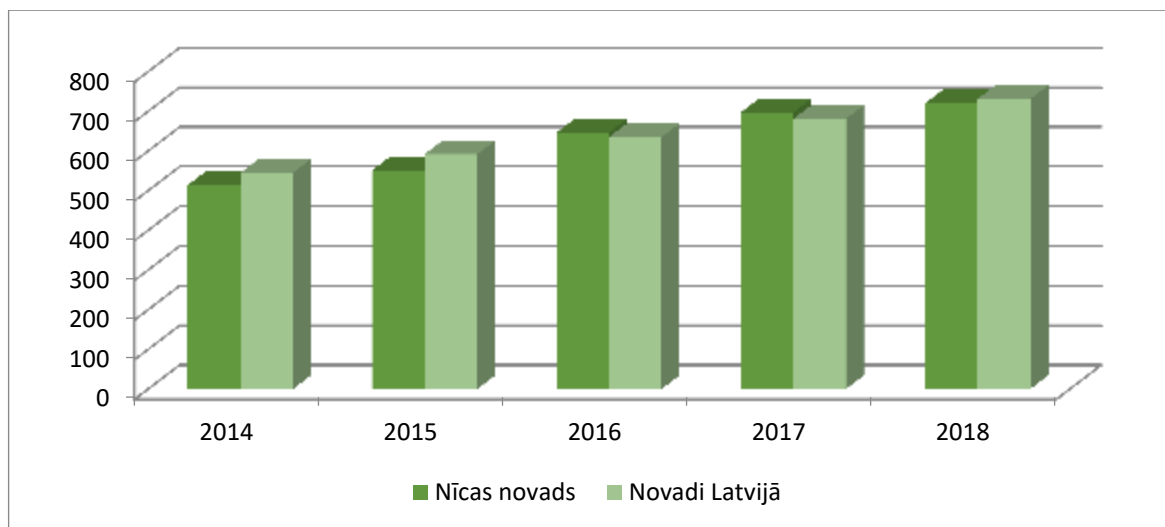

3.att. Dotācija uz 1 iedzīvotāju laika periodā no 2014. – 2018.gadam

Avots: Dati no LPS pašvaldību finanšu nepieciešamības un izlīdzināšanas aprēķiniem

Apkopojot abu grafisko attēlu informāciju, secināms, ka Nīcas novada pašvaldības vērtētie ieņēmumi un dotācija no PFIF ar katru gadu palielinās, un tiem pēdējos gados, izņemot

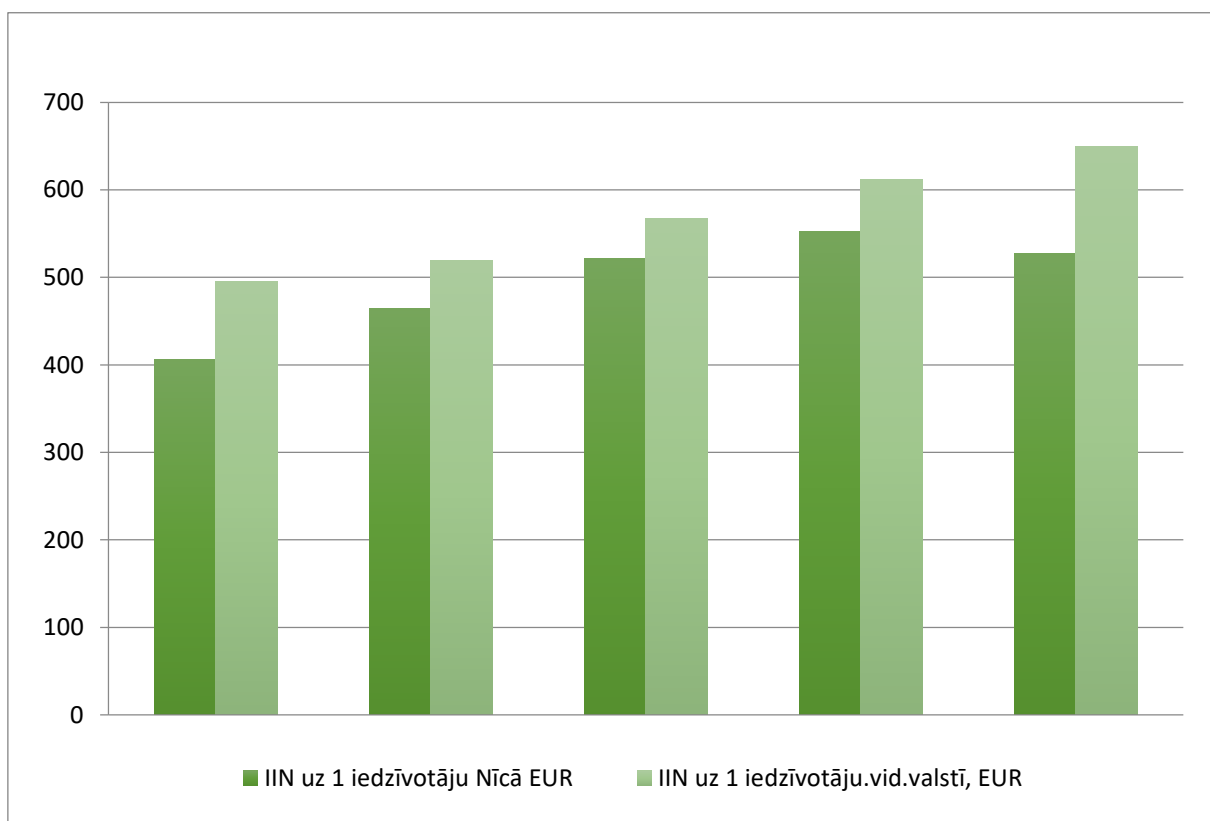
plānoto 2018.gadu, ir tendence apsteigt valsts novadu vidējos ieņēmumus uz 1 iedzīvotāju (skat.grafisko attēlu).

4.att. Vērtētie ieņēmumi un dotācija uz 1 iedzīvotāju laika periodā no 2014. – 2018.gadam

Avots: Dati no LPS pašvaldību finanšu nepieciešamības un izlīdzināšanas aprēķiniem

Lielākais ieņēmumu avots pašvaldības budžetā ir Iedzīvotāju ienākuma nodoklis. Lai rādītāji būtu savstarpēji salīdzināmi, tad tiek analizēti PFI aprēķinā izmantotie dati (plānotais IIN un iedzīvotāju skaits).

5.att.Iedzīvotāju ienākuma nodokļa aprēķins uz 1 iedzīvotāju laika periodā 2014.-2018.gadam

Avots: Dati no LPS pašvaldību finanšu nepieciešamības un izlīdzināšanas aprēķiniem

Pārējos ieņēmumus pašvaldības budžetā veido, nenodokļu ieņēmumi, mērķdotācijas, pašvaldību sniegtie maksas pakalpojumi. Pēc Nīcas novada gada pārskatu datiem, pašvaldības budžeta ieņēmumi pa gadiem.

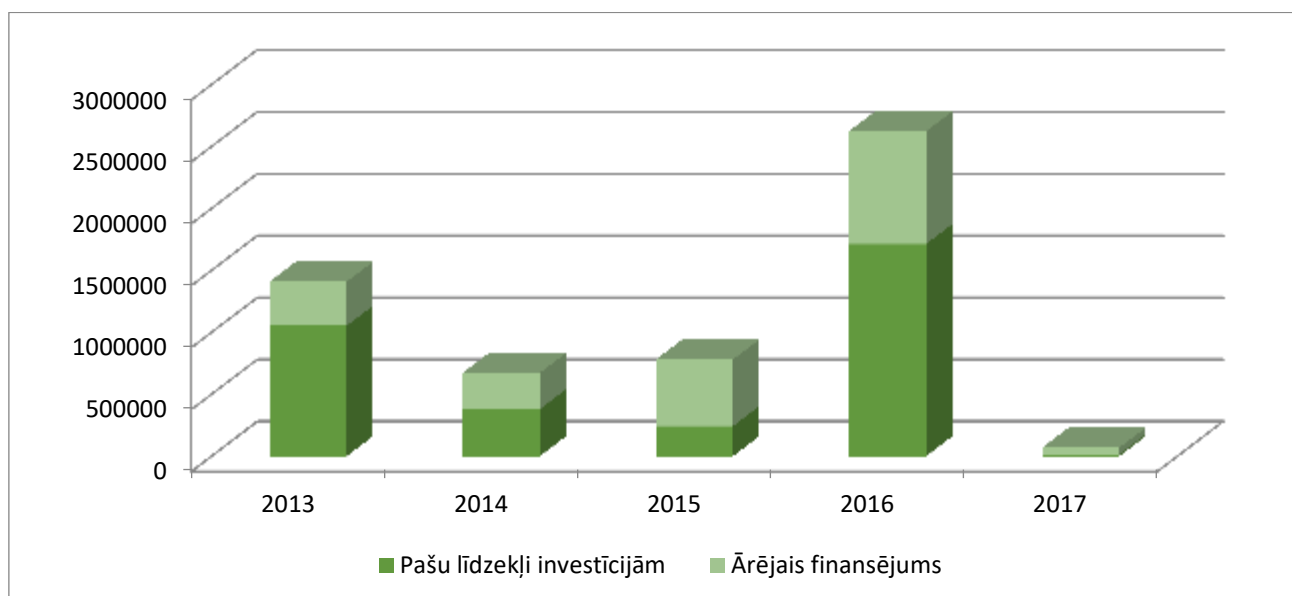
3.tabula.

Pašvaldības budžeta ieņēmumi pa gadiem.

Gadi	Ieņēmumi kopā EUR	Ieņēmumi EUR / 1 iedzīvotāju	Investīciju piesaiste % no kopējiem ieņēmumiem
2013	3117977	831	11,4
2014	3454616	934	8,5
2015	3805858	1055	14,1
2016	3808074	1082	23,9
2017	3873667	1113	1,4

Avots: Nīcas novada Publiskie gada pārskati 2014.-2016.

Kā redzams, budžeta ieņēmumi ar katru gadu palielinās. Pašvaldība veiksmīgi piedalās Eiropas Savienības un valsts investīciju piesaistē pašvaldību funkciju veikšanai un infrastruktūras sakārtošanai. Pēc pašvaldības iesniegtajiem datiem, laika periodā no 2013.gada līdz 2017.gadam pašvaldība projektu realizācijai ieguldījusi pašu budžeta līdzekļus 3,4 miljonu euro apmērā un piesaistīti 2,15 miljoni euro, kas pa gadiem atspoguļots grafiskā veidā.

6.att. Nīcas novada pašvaldības investīciju piesaiste 2013.-2017.gadam

Avots: Nīcas novada Projektu atskaite (2012.-2017)

Lai finansētu apstiprinātos projektus, pašvaldība Valsts Kasē ir ņēmusi aizdevumus. Laika periodā no 2011.gada līdz 2015.gadam parakstīti līgumi par 7,02 miljoniem euro projektu

priekšfinansēšanai un līdzfinansēšanai, uzņemoties kredīsaistības līdz pat 2045.gadam. Uz 2017.gada janvāri pašvaldībai kredīsaistības ir 4,66 miljoni euro, kas sastāda 1338 EUR uz 1 novada iedzīvotāju. Lielākās kredīsaistības ir EEZ projektam "Zema enerģijas patēriņa ēkas "Nīcas sporta halle" jaunbūve Nīcas novadā", Nīcas novada pašvaldības katlu mājas energoefektivitātes uzlabošanas investīciju projekta īstenošanai un projektam „Kompleksi risinājumi siltumnīcefekta gāzu emisijas samazināšanai Nīcas vidusskolā”. Lai arī kredītportfelis pašvaldībai ir ievērojams, garais aizņēmumu atmaksas termiņš un zemie kredīta izmantošanas gada procenti ļauj nepārsniegt atļauto proporciju starp aizņēmumu pamatsummas un gada procentu maksājumiem pret kopējiem budžeta ieņēmumiem.

Secinājumi:

- pašvaldības budžeta ieņēmumi ar katru gadu palielinās;
- Nīcas novada pašvaldības vērtētie ieņēmumi un dotācija no PFIF ar katru gadu palielinās;
- pašvaldība veiksmīgi piedalās Eiropas Savienības un valsts investīciju piesaistē pašvaldību funkciju veikšanai un infrastruktūras sakārtošanai.

TERITORIJAS ATTĪSTĪBAS RĀDĪTĀJS

Viens no rādītājiem, kas atspoguļo teritorijas attīstības līmeni, ir Teritorijas attīstības līmeņa indekss. Tas raksturo attīstības līmeni attiecīgajā gadā, parādot teritoriju augstāku vai zemāku attīstību salīdzinājumā ar vidējo attīstības līmeni valstī. Tiek noteikta indeksa vērtība un rangs. Indeksa aprēķinā izmanto tādus rādītājus kā:

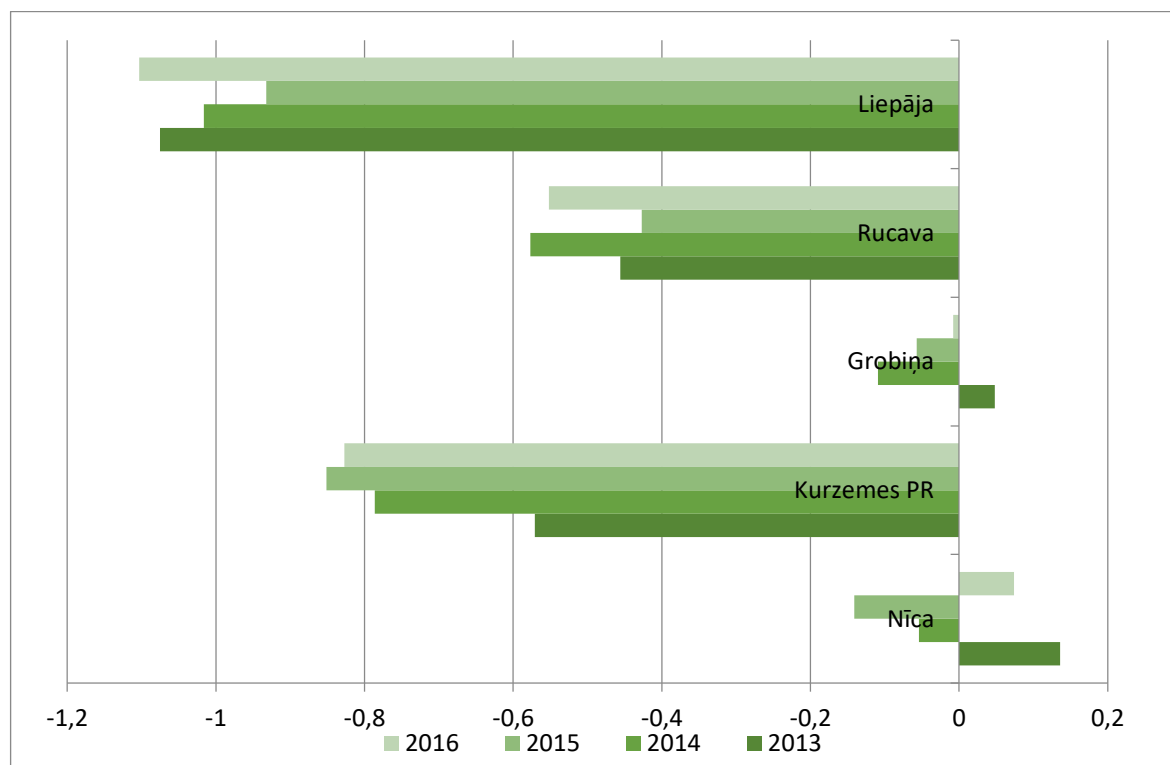
- Ekonomiski aktīvo individuālo komersantu un komercsabiedrību skaits uz 1000 iedzīvotājiem;
- Bezdarba līmenis, %;
- Trūcīgo personu īpatsvars iedzīvotāju kopskaitā, %;
- Kopējais noziedzīgo nodarījumu skaits uz 1000 iedzīvotājiem;
- Dabiskās kustības saldo uz 1000 iedzīvotājiem;
- Ilgtermiņa migrācijas saldo uz 1000 iedzīvotājiem;
- Iedzīvotāju skaits virs darbības vecuma uz 1000 darbības vecuma iedzīvotājiem;
- Iedzīvotāju ienākuma nodoklis uz vienu iedzīvotāju, euro.

Izvērtējot teritorijas attīstības indeksu (TAI) Nīcas novadam laika periodā no 2013. līdz 2016.gadam, augstākā vērtība 0,136, ierindojoš Nīcas novadu 31.vietā 110 novadu vidū:

- 2013.gadā. 2014.gadā TAI nokrities līdz – 0,054 un 43.rangam;
- 2015.gadā tas krities vēl zemāk - līdz – 0,141 (49.rangs);
- 2016.gadā TAI ir uzlabojies un Nīcas novads ierindots 32.rangā (TAI 0,074).

Salīdzinot ar Kurzemes reģiona 18 novadiem, Nīcas novada attīstības rādītāji ir krietni virs vidējā, 2016.gadā Nīcas novads ir vienīgais, kuram TAI ir ar pozitīvu zīmi, 2015.gadā tas bija 4.augstākais rādītājs, 2014.gadā – 7.vietā un 2013.gadā – 3.vietā reģionā. Arī starp kaimiņu novadiem un Liepājas pilsētu, novada attīstības rādītāji ir augstāki, ko uzskatāmi parāda grafiskais attēls (Nr.7.).

Vislielākā ietekme uz TAI skaitlisko vērtību un pašvaldības attīstības rangu ir ekonomiski aktīvo komersantu un kapitālsabiedrību skaits uz 1000 novada iedzīvotājiem, tam seko iedzīvotāju ienākuma nodokļa lielums uz 1 iedzīvotāju novadā un bezdarba līmenis procentos.

7.att.Teritoriju attīstības līmeņa indeksi Nīcā, Kurzemes reģionā un kaimiņu teritorijās

Avots: Dati iegūti no Valsts Reģionālās attīstības aģentūras sistēmas RAIM, pamatojoties uz MK noteikumu Nr.367 noteikto TAI aprēķinu kārtību

Izvērtējot Nīcas novada teritorijas attīstības līmeņa indeksu, var secināt, ka pozitīva tendence vērojama bezdarba līmeņa samazinājumam, trūcīgo personu īpatsvatom iedzīvotāju koskaitā, noziedzīgo nodarījumu skaits pret 1000 iedzīvotājiem ir 3.labākais rādītājs Kurzemes reģionā un ilgtermiņa migrācijas saldo uz 1000 iedzīvotājiem ir pozitīvs rādītājs. Lai gan IIN uz iedzīvotāju ir ar negatīvu zīmi, taču tas ir otrs labākais rādītāks reģionā, tūlīt aiz Grobiņas novada.

Secinājumi.

Apkopojot visu informāciju, secināms, ka Nīcas novadam ir potenciāls uzņēmējdarbības un dzīves vides uzlabošanai un teritorijas ilgtspējīgai attīstībai.

To veicina novada ģeogrāfiskais novietojums – Liepājas un Lietuvas pilsētu tuvums, plašā Baltijas jūras piekraste 24km garumā, autoceļa A11 esamība, labs autoceļu tīkls un ģeogrāfiskais novietojums, laba pieejamība gan jūras, gan gaisa, gan sauszemes transportam, bagātīgi ūdens un dabas resursi, pieaugoši pašvaldības pamatbudžeta nodokļu ieņēmumi, pašvaldības attīstības projektu finansējuma apjoma pieaugums, iespēja saņemt izglītības - pirmsskolas, pamata un vispārējās vidējās izglītības un kultūras pakalpojumus, novada lielākajās apdzīvotajās vietās ir iespēja saņemt komunālos – ūdens, kanalizācijas, atkritumu apsaimniekošanas un siltumapgādes pakalpojumus.

Attīstības potenciāla bremsējoši faktori ir nelielais iedzīvotāju skaits novadā un tā ikgadēja samazināšanās, brīvu teritoriju trūkums un privātpersonu neieinteresētība savu īpašumu iznomāšanā, kas rada darbaspēka un ražošanas līdzekļu trūkumu un apgrūtina jaunu uzņēmumu radīšanu. Novecojušas energoapgādes sistēmas ar nepietiekamām jaudām, sliktais ceļu stāvoklis - gan valsts, gan pašvaldības, finanšu resursu trūkums infrastruktūras sakārtošanai un ES un valsts atbalsta finanšu resursu piesaistes ierobežota pieejamība ietekmē novada teritorijas ekonomisko ievainojamību un stabilitāti.

POTENCIĀLO FINANŠU AVOTU IZVĒRTĒJUMS UZŅĒMĒJDARBĪBAS ATTĪSTĪBAI

Saskaņā ar likumu "Par pašvaldībām" viena no pašvaldību autonomajām funkcijām ir sekmēt saimniecisko darbību attiecīgajā administratīvajā teritorijā un rūpēties par bezdarba samazināšanu. Arī Nīcas novada attīstības programmas 2014.-2020.gadam viena no prioritātēm ir: "Esošajiem dabas resursiem piemērota un konkurētspējīga uzņēmējdarbība". Programmas Rīcību un investīciju plāns paredz:

- "Atbalstīt uzņēmējdarbību novada ražošanas, lauksaimniecības un ūdeņu teritorijās";
- "Skmēt nelielu uzņēmumu izveidi, kas piedāvās darba vietas novada iedzīvotājiem";
- "Palielināt tūrisma un atpūtas pakalpojumu klāstu".

Lai arī uzņēmējdarbības attīstības veicināšana ir ar likumu noteikta pašvaldības pastāvīga funkcija, tās nodrošināšanai nav plašas iespējas un ir maz izmantojamu atbalsta instrumentu.

Pastāv normatīvais regulējums attiecībā uz pašvaldību tiesībām rīkoties ar savu mantu un finanšu līdzekļiem. To regulē „Publiskas personas finanšu līdzekļu un mantas izšķērdēšanas novēršanas likums” un uz tiesību akta pamata izdotie Ministru kabineta noteikumi.

Ņemot vērā, ka Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģijas līdz 2030.gadam (Latvija 2030) un Nacionālā attīstības plāna (NAP) prioritātes ir attīstīt ekonomiku un veicināt reģionālo attīstību, ir izdarīti grozījumi normatīvajos aktos. Grozījumu rezultātā kļūs vienkāršāka un „caurspīdīgāka” publisko personu īpašuma nodošana lietošanā. Publiskā persona ir tiesīga kontrolēt un pārbaudīt, vai lietošanā nodotais īpašums tiek izmantots lietderīgi un pašvaldībai, ar 2018.gada 1.janvāri, ir tiesības iznomāt neapbūvētu zemes gabalu ar apbūves tiesībām uz 30 gadiem. Rīkojot nomas tiesību izsoles, to noteikumos var iekļaut nosacījumus par teritorijas izmantošanu (piem., izveidota noteikta rakstura ražotne, vai radītu darba vietu skaitu), tādējādi izvairoties no situācijām, kurās īpašumu iegūst mākleri, kuri gaida nākamo pircēju un neplāno izveidot ražotni.

Viens no finanšu avotiem uzņēmējdarbības attīstības sekmēšanai ir **pašvaldības budžeta līdzekļi**, tas nozīmē, ka atbalsta sniegšanā uzņēmējdarbības uzsākšanai, pašvaldība var piešķirt finansējumu labu biznesa ideju realizēšanai, izstrādājot nolikumu un rīkojot grantu projektu konkursu. Kā piemērs, stratēģijas pielikumā pievienots uzņēmēju atbalsta nolikums.

Kā atbalstu uzņēmējiem, pašvaldība var piesaistīt kvalificētu uzņēmējdarbības atbalsta speciālistu, izmantot līdzfinansējot Lauku attīstības speciālistu, vai paaugstināt pašvaldības darbinieku profesionālās prasmes un iemaņas ar fokusu uz uzņēmējdarbības veicināšanu. Tā varētu būt palīdzība informācijas sniegšanā par aktualitātēm ES līdzekļu piesaistē, projektu pieteikumu sagatavošanā, organizēt novada uzņēmēju dienas, sekmēt uzņēmēju savstarpējo sadarbību, pieredzes apmaiņu un informētību par aktuālajiem jautājumiem.

Izdodot saistošos noteikumus, budžeta iespēju robežās, piemērot nodokļu un nodevu atvieglojumus:

- nekustamā īpašuma nodoklim – izstrādājot dažādus kritērijus atlaides piemērošanai, piemēram, saimnieciskās darbības veicējiem, kuri iepriekšējā taksācijas gadā ir, izveidojuši jaunas darba vietas Nīcas novada teritorijā esošajā juridiskajā adresē, struktūrvienībā vai filiālē; jaundibinātiem saimnieciskās darbības veicējiem atkarībā no radīto darba vietu skaita; saimnieciskās darbības veicējam, kas ir ieguldījis investīcijas esošas būves atjaunošanā, pārbūvē vai jaunas būves būvniecībā savas uzņēmējdarbības funkcijas nodrošināšanai, atkarībā no investīciju apjoma; industriālo teritoriju zonā esošajiem nekustamo īpašumu īpašniekiem, kuri savu īpašumu iznomā uzņēmējdarbībai.
- bezmaksas vai samazinātas maksas tirdzniecības atļauju izsniegšana mājražotājiem pašvaldības organizētajos pasākumos;
- samazināt pašvaldības nodevu par reklāmas izvietošanu publiskajās vietās.

Veicināt uzņēmējdarbības attīstību, iespējams, arī netiešā veidā, radot uzņēmējdarbībai pievilcīgu vidi – sakārtotu apkārtējo vidi un infrastruktūru, izglītības un saturīga brīvā laika pavadīšanas iespējas, kultūrvēsturiskā mantojuma un novada identitātes uzturēšanu un popularizēšanu. Šiem mērķiem pašvaldība izmanto gan budžeta līdzekļus, gan ES fondu un citu ārvalstu finanšu instrumentu pieejamo finansējumu.

ES fondu plānošanas perioda 2014.–2020.gadam programmas vērstas uz ražošanas potenciāla palielināšanu, sociālās nevienlīdzības samazināšanu un energoefektivitātes veicināšanu. Saņemtus līdzekļus iespējams investēt dažādos tautsaimniecības segmentos, piemēram, veselības, izglītības un transporta infrastruktūrā, jaunu tehnoloģiju attīstībā un nodarbinātības veicināšanā. Fondu finansējuma galvenais mērķis ir uzlabot Eiropas reģionu un pilsētu konkurētspēju, veicinot izaugsmi un radot darbavietas. Lielākie finanšu instrumenti, kuros Latvija saņem finanšu palīdzību, ir ES struktūrfondi: **Eiropas Reģionālās attīstības fonds (ERAF)**, **Eiropas Sociālais fonds (ESF)**, **Kohēzijas fonds (KF)**, **Eiropas Lauksaimniecības Fondu lauku attīstībai (ELFLA)** un **Eiropas Jūrlietu un zivsaimniecības fonds (EJZF)**.

Izvērtējot otrā ES fondu plānošanas perioda piedāvāto programmu apguves nosacījumus, pašvaldības ir sadalītas trīs grupās – republikas pilsētas, 21 novada attīstības centrs un 89 pašvaldības ārpus attīstības centriem, kurām ir ļoti ierobežots pieejamā finansējuma apjoms. Arī Nīcas novada pašvaldība ir viena no šīm 89 pašvaldībām.

Uzņēmējdarbības attīstības veicināšanai šajā periodā tiek piedāvāts **ERAF** finansējums specifiskajā atbalsta mērķa 3.3.1.programmā - Palielināt privāto investīciju apjomu reģionos, veicot ieguldījumus uzņēmējdarbības attīstībai atbilstoši pašvaldību attīstības programmās noteiktajai teritoriju ekonomiskajai specializācijai un balstoties uz vietējo uzņēmēju vajadzībām. Šajā programmā paredzēta ierobežota projektu iesniegumu atlase, kura ir jau veikta. Nīcas novada pašvaldība startēja ar divām projektu idejām – „**Infrastruktūras attīstība uzņēmējdarbības veicināšanai Bernātu dabas parkā**”, izveidojot uzņēmējdarbībai piemērotu vidi pašvaldības īpašumā „Jūras kāpas” un „**Infrastruktūras**

attīstība uzņēmējdarbības veicināšanai Nīcas ciemā”, izbūvējot angāra tipa celtni un pievienojot komunikācijas – ūdeni, kanalizāciju un elektroenerģiju. Finanšu trūkuma dēļ, projekta ideju koncepts netika apstiprināts.

ELFLA Lauku attīstības programmas investīciju pasākumu 2014.-2020.gadam programmā 7.2. „Pamatpakalpojumi un ciematu atjaunošana lauku apvidos”, tiek atbalstīta pašvaldību grantsceļu bez cietā seguma būvniecība vai pārbūve, izņemot valsts ceļu un Transeiropas transporta tīkla (TEN-T) savienojumu būvniecība vai pārbūve. Programma paredz investīcijas publiskās ceļu infrastruktūras kvalitātes uzlabošanai lauku teritorijās, lai veicinātu uzņēmējdarbību un saglabātu apdzīvotību. Katrai programmas nosacījumiem atbilstoši pašvaldībai ir aprēķināts fonda finansējums, kas Nīcas novada pašvaldībai sastāda 710 tūkstošus euro ar atbalsta intensitāti 90%. Pašvaldība ir uzsākusi dokumentācijas izstrādi projekta pieteikuma iesniegšanai Lauku atbalsta dienestā.

Reģionālajai attīstībai un uzņēmējdarbībai pievilcīgas vides radīšanai novadā pašvaldībām ārpus reģionālajiem attīstības centriem ES fondu programma piedāvā **SAM 4.2.2. Atbilstoši pašvaldības integrētajām attīstības programmām sekmēt energoefektivitātes paaugstināšanu un AER izmantošanu pašvaldību ēkās**. Arī šajā programmā ir jau bijušas atlases kārtas, taču papildus finansējuma piešķiršanas gadījumā, pašvaldībai ir iespējas uzlabot infrastruktūru.

Vides jomas atbalstam novadam pieejams **SAM 5.4.1. „Saglabāt un atjaunot bioloģisko daudzveidību un aizsargāt ekosistēmas”**. Pasākumā atbalstāmas ir infrastruktūras izveides, atjaunošanas un pārbūves darbības, kas paredzētas Natura 2000 teritorijās.

Uz pašvaldību attīstības programmām balstīta, nozīmīgu kultūras un dabas mantojuma objektu un saistītās infrastruktūras atjaunošana, pārbūve un restaurācija, jaunas infrastruktūras būvniecība ar mērķi pilnveidot kultūras un dabas mantojuma objektā nodrošinātos pakalpojumus, kā arī jaunu pakalpojumu izveide, dabas un kultūras mantojuma objektu sasniedzamības uzlabošana. Programmu nodrošina **SAM 5.5.1. Saglabāt, aizsargāt un attīstīt nozīmīgu kultūras un dabas mantojumu, kā arī attīstīt ar to saistītos pakalpojumus**. Nīcas novada pašvaldība sadarbībā ar kaimiņu novadiem ir iesniegusi projekta pieteikumu.

No lauku attīstības programmas 2014.–2020.gadam infrastruktūras attīstībai tiek piedāvāts 4.3. Atbalsts ieguldījumiem lauksaimniecības un mežsaimniecības infrastruktūras attīstībā, kas paredz pašvaldības nozīmes koplietošanas meliorācijas sistēmu pārbūvi vai atjaunošanu lauksaimniecības vai meža zemē ar atbalsta intensitāti 90%.

Pašvaldības var piedalīties LEADER programmas **19.2. Atbalsts darbību īstenošanai saskaņā ar sabiedrības virzītas vietējās attīstības stratēģiju**.

Nīcas novads var piedalīties gan ELFLA, gan EJZF finansētajās LEADER programmās, saskaņā ar Liepājas rajona partnerības izstrādāto stratēģiju. Pašvaldība piedalās tikai sabiedriskā labuma projektos, kopprojektos un kopdarbībā; Atbalsta intensitāte atbilstoši ir 90%, 80% un 80%. 2017.gadā pašvaldība realizējusi trīs projektus. Ir izsludināta projektu konkursa 4. kārtā. LEADER programma ir nozīmīgs finanšu resurss lauku uzņēmēju

atbalstam, jo ir vienīgā programma ar atbalsta intensitāti 70%. Arī pašvaldībai ir iespēja realizēt gan infrastruktūras uzlabojumus, gan radīt saturīga brīvā laika pavadīšanas iespējas, kultūras mantojuma saglabāšanu un vides sakārtošanu.

Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijas pārziņā ir arī ERAF līdzfinansēta Eiropas teritoriālas sadarbības programma 2014.-2020.gadam. No šīm programmām Nīcas novadam pieejamas ir:

- **Latvijas-Lietuvas pārrobežu sadarbības programma 2014.-2020.gadam.** Lietuvas tuvums dod iespējas iegūt sadraudzības partnerus, apzināt kopējās problēmas un veidot kopējus projektus “Stabilu un kvalitatīvu darbavietu veicināšanai un darbaspēka mobilitātes atbalstīšanai” un “Vides saglabāšanai un aizsardzībai un resursu efektīvas izmantošanas veicināšanai”.
- Pārrobežu sadarbība, un kopēju projektu realizācija iespējama arī **Centrālās Baltijas jūras reģiona programmā 2014.-2020.gadam.** Projekta darbības teritorija ir Igaunija, Somija, Zviedrija, Ālandu salas un Latvija un **Starpreģionu sadarbības programma INTERREG EUROPE 2014.-2020.gadam.** Programmā var piedalīties visas ES dalībvalstis, Norvēģija un Šveice.

Atbalsta intensitāte pārrobežu projektos ir 85% no attiecināmajām izmaksām.

Bez ES struktūrfondu finanšu atbalsta programmām Latvijā darbojās arī **Eiropas Ekonomiskās zonas (EEZ) un Norvēģijas finanšu instruments.** Pašreiz tiek pabeigti iepriekšējā plānošanas perioda projekti un izstrādāti Ministru kabineta noteikumi jaunā plānošanas perioda programmām, kuru finansēšanai tiks novirzīti 80,3 miljoni euro. Nīcas novada pašvaldība 2016. gadā, startējusi EEZ projektā, un piesaistījusi 889 tūkstoši euro lielu finansējumu sporta halles celtniecībai.

Lai arī ES fondu otrā plānošanas perioda programmu lielākā daļa atlases kārtu, jau izsludinātas, taču projektu realizācija tikai sāk attīstīties un ir iespējas papildus kārtu izsludināšanai. Tādēļ pielikumā pievienota tabula „Ārvalstu un valsts finanšu instrumentu atbalsta programmas uzņēmējdarbības un infrastruktūras attīstībai”, kurā atspoguļotas iespējamās programmas un aktivitātes investīciju piesaistei uzņēmējdarbības attīstībai un infrastruktūras sakārtošanai.

ĀRVALSTU UN VALSTS FINANŠU INSTRUMENTU ATBALSTA PROGRAMMU KOPSAVIKUMS UZŅĒMĒJDARBĪBAS UN INFRASTRUKTŪRAS ATTĪSTĪBAI

Fonds	Programma, atbalsta mērķis	Atbalstāmās aktivitātes	Atbalsta saņēmēji
ESF	“Subsidētās darba vietas bezdarbniekiem”	Dotācija bezdarbnieka darba algai un VSAOI 50% apmērā no bezdarbnieka ikmēneša darba algas, nepārsniedzot valstī noteiktās minimālās darba algas apmēru un darba vadītāja atlīdzībai 50% apmērā no valstī noteiktās minimālās mēneša darba algas (ja darba vietu izveido nevalstiskā organizācija, tad arī dotāciju valsts sociālās apdrošināšanas obligātajām iemaksām); Darba vietas var tikt veidotas NVA reģistrētajiem bezdarbniekiem ar invaliditāti, bezdarbniekiem, kuri bez darba ir ilgāk nekā gadu, kuriem apgādībā ir citi ģimenes locekļi vai kuru vecums ir virs 55 gadiem. Ja darbā tiek pieņemts cilvēks ar invaliditāti, pieejama arī vienreizēja dotācija darba vietas pielāgošanai un jaunā darbinieka veselības pārbaudei, kā arī dotācija surdotulka, ergoterapeita, atbalsta personas vai cita nepieciešamā speciālista pakalpojumu apmaksai.	Uzņēmēji caur NVA
ESF	“Darba drošības normatīvo aktu praktiskās ieviešanas un uzraudzības pilnveidošana”	Konsultācijas, darba vides risku novērtēšanu, apmācības, laboratoriskos mērījumus.	Mikro, mazie un vidējie bīstamo nozaru uzņēmumi caur Valsts darba inspekciju
ESF	“Atbalsts ilgākam darba mūžam”	Uzņēmumi var atbalstīt savus gadus vecākos darbiniekus, palīdzot viņiem saglabāt darbspēju. Uzņēmumi, kas piedalīsies projektā, varēs saņemt darba vides un cilvēkresursu potenciāla izvērtējumu	Uzņēmumi caur NVA

Fonds	Programma, atbalsta mērķis	Atbalstāmās aktivitātes	Atbalsta saņēmēji
		darbiniekiem, kas vecāki par 50 gadiem. Savukārt šī uzņēmuma darbinieki varēs saņemt konsultācijas, darba vietas pielāgošanu, kā arī piedalīties dažādos mācību, kā arī veselības uzlabošanas pasākumos.	
ESF	“Atbalsts bezdarbnieku izglītībai”	Darba devēji var saņemt atbalstu, lai darba vietā bezdarbnieku apmācītu par tieši sev nepieciešamo speciālistu. Uzņēmums pus gadu var saņemt ikmēneša dotāciju bezdarbnieka un viņa darba vadītāja algai, vienreizēju dotāciju individuālajiem darba aizsardzības līdzekļiem un darba vietas pielāgošanai bezdarbniekam ar invaliditāti. Tāpat tiek apmaksāta obligātā veselības pārbaude bezdarbniekam. Biedrībām vai nodibinājumiem, kas projekta ietvaros apmācīs speciālistus atbalsta sniegšanai cilvēkiem ar invaliditāti (piemēram, surdotulkus), būs pieejama arī dotācija valsts sociālās apdrošināšanas obligātajām iemaksām no darba algas dotācijas daļas.	Uzņēmēji caur NVA
ESF	“Jauniešu garantijas”	Projekta mērķis ir palīdzēt jauniešiem bezdarbniekiem atrast vietu darba tirgū, piedāvājot pirmo darba pieredzi 18 līdz 29 gadus vecam jauniešiem ar arodizglītību, augstāko vai profesionālo izglītību vai izveidojot subsidēto darba vietu jauniešiem ar invaliditāti ar zemu izglītības līmeni, vai ilgstošam bezdarbniekam.	Uzņēmēji, NVO
ESF	“Atbalsts sociālajai uzņēmējdarbībai”	Finanšu atbalsts no akciju sabiedrības “Attīstības finanšu institūcija Altum”. Maksimālais pieļaujamais finanšu atbalsta apmērs būs 200 000 eiro, bet minimālais – 5 000 eiro.	Sabiedrības ar ierobežotu atbildību, akciju sabiedrības, biedrības un nodibinājumi, kuru darbības galvenais mērķis ir risināt sabiedrībai nozīmīgu sociālu problēmu, saimnieciskās darbības

Fonds	Programma, atbalsta mērķis	Atbalstāmās aktivitātes	Atbalsta saņēmēji
			peļņu ieguldot šī mērķa sasniegšanai
ESF	“EURES tīkla darbība Latvijā”	Iespēja meklēt darbiniekus Latvijā un citās Eiropas Savienība un Eiropas Ekonomiskās Zonas valstīs	Uzņēmēji caur NVA
ERAF	SAM 3.3.1. Palielināt privāto investīciju apjomu reģionos, veicot ieguldījumus uzņēmējdarbības attīstībai atbilstoši pašvaldību attīstības programmās noteiktajai teritoriju ekonomiskajai specializācijai un balstoties uz vietējo uzņēmēju vajadzībām	Investīcijas maza mēroga uzņēmējdarbības atbalsta publiskās infrastruktūras attīstībai un pieejamībai: <ul style="list-style-type: none"> • industriālo pieslēgumu ierīkošana un to saistītās jaudas palielināšana; • ceļu satiksmei paredzētās infrastruktūras attīstīšana; • komercdarbības mērķiem paredzēto ēku un to infrastruktūras attīstīšana; • teritorijas labiekārtošana; Atbalsta intensitāte no 45% līdz 85% no projekta attiecināmajām izmaksām.	Pašvaldības, kas atrodas ārpus nacionālas un reģionālas nozīmes attīstības centriem, vai to izveidotas iestādes, vai minēto pašvaldību kapitālsabiedrības, kas veic pašvaldības deleģēto pārvaldes uzdevumu izpildi.
ERAF	SAM 4.2.2. Atbilstoši	1. esošu ēku pārbūve vai atjaunošana, tai skaitā būvdarbi ēkas norobežojošajās konstrukcijās, kas nodrošina ēkas energoefektivitātes	2.atlases kārtā - pašvaldība ārpus nacionālas nozīmes attīstības

Fonds	Programma, atbalsta mērķis	Atbalstāmās aktivitātes	Atbalsta saņēmēji
	pašvaldības integrētajām attīstības programmām sekmēt energoefektivitātes paaugstināšanu un AER izmantošanu pašvaldību ēkās	<p>paaugstināšanu un kas ir paredzēti ēkas energosertifikātā;</p> <p>2.lokālās vai autonomās siltumapgādes infrastruktūras pārbūve vai atjaunošana, kas ir paredzēta ēkas energosertifikātā;</p> <p>3.atjaunojamos energoresursus izmantojošu siltumenerģiju ražojošu iekārtu iegāde un uzstādīšana, kas ir paredzēta ēkas energosertifikātā;</p> <p>4. publicitātes pasākumi par projekta īstenošanu;</p> <p>Atbalsta intensitāte nepārsniedz 85% no projekta attiecināmajām izmaksām.</p>	<p>centriem vai tās izveidota iestāde, vai šajā apakšpunktā minētās pašvaldības kapitālsabiedrība, kas veic pašvaldības deleģēto pārvaldes uzdevumu izpildi vai ir noslēgusi pakalpojumu līgumu par sabiedrisko pakalpojumu sniegšanu</p>
ERAF	SAM 5.1.1. Novērst plūdu un krasta erozijas risku apdraudējumu pilsētu teritorijās	<p>1. esošo hidrotehnisko būvju, tehnoloģisko iekārtu un pārgāžņu pārbūve un atjaunošana;</p> <p>2. jaunu pretplūdu aizsarg būvju būvniecība, ja to ierīkošana pamatota ar hidroloģiskiem un hidrauliskiem aprēķiniem;</p> <p>3. virszemes noteces un lietus ūdeņu novadīšanas infrastruktūras būvju būvniecība un pārbūve;</p> <p>4. dabiskas teritorijas (zaļā infrastruktūra) pilnīga vai daļēja atjaunošana un "zaļo" risinājumu izmantošana plūdu risku novēršanai;</p> <p>5. vides nosacījumu integrācija preču un pakalpojumu iepirkumos ("zaļais publiskais iepirkums").</p>	<p>Pašvaldības, iestādes vai komersanti, kuriem, pamatojoties uz normatīvajiem aktiem vai deleģējuma līgumu, ir jānodrošina pretplūdu pasākumi.</p>
ERAF	SAM 5.4.1. „Saglabāt un atjaunot	<p>Infrastruktūras izveides, atjaunošanas un pārbūves darbības, kas paredzētas <i>Natura 2000</i> teritorijas dabas aizsardzības plānā un vērstas uz:</p>	<p>Pašvaldības, kuru teritorijā atrodas <i>Natura 2000</i> teritorijas</p>

Fonds	Programma, atbalsta mērķis	Atbalstāmās aktivitātes	Atbalsta saņēmēji
	bioloģisko daudzveidību un aizsargāt ekosistēmas”	<p>augšnes erozijas samazināšanu; apmeklētāju plūsmas optimizēšanu, lai saglabātu dabas vērtības un novirzītu apmeklētājus uz mazāk jutīgām teritorijām; apmeklētāju informēšanu un uzskaites nodrošināšanu; <i>Natura 2000</i> teritorijas pieejamības nodrošināšanu; antropogēnā un eitrofā piesārņojuma mazināšanu; veselības maršrutu izveidi, izmantojot dabas aizsardzības plānā paredzēto infrastruktūru. Atbalsta intensitāte nepārsniedz 85% no projekta attiecināmajām izmaksām.</p>	
ERAF	SAM 5.5.1. Saglabāt, aizsargāt un attīstīt nozīmīgu kultūras un dabas mantojumu, kā arī attīstīt ar to saistītos pakalpojumus	<p>Uz pašvaldību attīstības programmām balstīta, nozīmīgu kultūras un dabas mantojuma objektu un saistītās infrastruktūras atjaunošana, pārbūve un restaurācija, jaunas infrastruktūras būvniecība ar mērķi pilnveidot kultūras un dabas mantojuma objektā nodrošinātos pakalpojumus, kā arī jaunu pakalpojumu izveide, dabas un kultūras mantojuma objektu sasniedzamības uzlabošana un kultūras mantojuma izpēte.</p>	<p>pašvaldības vai pašvaldības iestādes. Vienlaikus paredzot projektu iesniegumu īstenošanu sadarbībā kā partnerus piesaistot pašvaldības, plānošanas reģionus, kultūras un dabas mantojuma īpašniekus (biedrības, nodibinājumi, reliģiskas organizācijas, juridiskas vai komercregistrā reģistrētas fiziskas personas), komersantus, valsts pārvaldes iestādes.</p>
ERAF	Latvijas-Lietuvas pārrobežu	<ul style="list-style-type: none"> • Atbalsts darbaspēka mobilitātei un nodarbinātībai – “Stabilu un kvalitatīvu darbavietu veicināšana un darbaspēka mobilitātes 	<p>No valsts budžeta daļēji finansētas atvasinātās publiskās personas un to</p>

Fonds	Programma, atbalsta mērķis	Atbalstāmās aktivitātes	Atbalsta saņēmēji
	sadarbības programma 2014.-2020.gadam	<p>atbalstīšana”, kura uzdevums ir radīt nodarbinātības iespējas, atbalstot uzņēmējdarbību, un palielināt darba iespējas, uzlabojot darbaspēka mobilitāti un prasmes. Lai uzlabotu reģiona reģionālo un lokālo mobilitāti, Programma atbalsta ceļu infrastruktūras attīstību.</p> <ul style="list-style-type: none"> • “Vides saglabāšana un aizsardzība un resursu efektīvas izmantošanas veicināšana”, kura uzdevums ir uzlabot un attīstīt kultūras un dabas mantojuma objektus, pakalpojumu un produktus, palielināt apmeklētāju skaitu Programmas teritorijā, uzlabojot dabas resursu kopīgu apsaimniekošanu, kā arī atjaunot teritorijas ar vides problēmām. <p>Atbalsta intensitāte 85%.</p>	izveidotās iestādes, pašvaldības un to izveidotās iestādes, pašvaldību un valsts kapitālsabiedrības, biedrības un nodibinājumi.
ERAF	Centrālās Baltijas jūras reģiona programma 2014.-2020.gadam	<ul style="list-style-type: none"> • “MVU konkurētspējas palielināšana”, kas sekmēs kā uz zināšanām balstīta inovatīva reģiona ekonomikas attīstību, atbalstot jaunu uzņēmumu veidošanu un veicinot reģiona mazo un vidējo uzņēmumu izešanu starptautiskajos tirgos. Papildus Programma koncentrējas uz jaunatnes uzņēmējdarbības aktivitāšu palielināšanu sākot no agriem skolas gadiem, kā arī veidojot saikni starp dažādām uzņēmēju paaudzēm. • “Vides saglabāšana un aizsardzība un resursu efektīvas izmantošanas veicināšana”. Mērķa uzdevums ir ar kopīgi attīstītu un ieviestu jaunu inovatīvu metožu un tehnoloģiju palīdzību aizsargāt Baltijas jūru un samazināt piesārņojumu, kas rodas no atkritumu, bīstamo vielu un toksīnu ieplūdes. Programmas mērķis ir arī ar jūras teritoriālo plānošanu un integrētu piekrastes zonas pārvaldību, 	No valsts budžeta daļēji finansētas atvasinātās publiskās personas un to izveidotās iestādes, pašvaldības un to izveidotās iestādes, pašvaldību un valsts kapitālsabiedrības, biedrības un nodibinājumi.

Fonds	Programma, atbalsta mērķis	Atbalstāmās aktivitātes	Atbalsta saņēmēji
		<p>aizsargāt reģiona unikālo kopējo dabas un kultūras mantojumu, veicināt ilgtspējīgu jūras ekosistēmu izmantošanu;</p> <ul style="list-style-type: none"> • “Investīcijas izglītībā un apmācībā, tostarp profesionālajā apmācībā, lai nodrošinātu prasmju apgūšanu un mūžizglītību, attīstot izglītības un apmācības infrastruktūru”. Ir paredzēts bagātīgāka reģiona veidošanai, stiprināt vietējās kopienas un uzlabot cilvēkresursu prasmes, zināšanas un iedzīvotāju labklājību – īpaši jauniešu un gados vecāku cilvēku vidū. <p>Atbalsta intensitāte ir 85% no projekta attiecināmajām izmaksām.</p>	
ERAF	Starpreģionu sadarbības programma INTERREG EUROPE 2014.-2020.gadam	<p>Pētniecība, tehnoloģiju attīstība un inovācijas; mazo un vidējo uzņēmumu konkurētspēja; ekonomika ar zemu oglekļa dioksīda emisiju līmeni; apkārtējā vide un efektīva resursu izmantošana.</p> <p>Atbalsta intensitāte ir 85% no attiecināmām izmaksām pašvaldībām, 75% biedrībām un nodibinājumiem.</p>	No valsts budžeta daļēji finansētas atvasinātās publiskās personas un to izveidotās iestādes, pašvaldības un to izveidotās iestādes, pašvaldību un valsts kapitālsabiedrības, biedrības un nodibinājumi.
Lauku attīstības programmas investīciju pasākumus 2014.-2020.gadam			
ELFLA	7.2. Pamatpakalpojumi un ciematu atjaunošana lauku apvidos	Pašvaldību grantsceļu bez cietā seguma būvniecība vai pārbūve, izņemot valsts ceļu un Transeiropas transporta tīkla (TEN-T) savienojumu būvniecība vai pārbūve.	Vietējā pašvaldība, kuras administratīvā teritorija vai tās daļa atbilst nosacījumiem par Pasākuma īstenošanas vietu
ELFLA	4.3. Atbalsts ieguldījumiem lauksaimniecības	Meliorācijas sistēmu pārbūve un atjaunošana, tai skaitā pārbūvētajam vai atjaunotajam meliorācijas objektam piegulošo brauktuvju klātņu pārbūve vai atjaunošana (bez seguma).	pašvaldība (arī pašvaldības kapitālsabiedrība), kas veiks pašvaldības nozīmes koplietošanas

Fonds	Programma, atbalsta mērķis	Atbalstāmās aktivitātes	Atbalsta saņēmēji
	un mežsaimniecības infrastruktūras attīstībā	Lauku saimniecībai, fiziskai personai saimnieciskās darbības veicējam, kura īpašumā ir mežs, juridiskai personai, kuras pamatkapitālā ir vairāk nekā 50 % privātā kapitāla daļu, pašvaldībai (arī pašvaldības kapitālsabiedrībai, kas veiks pašvaldības nozīmes koplietošanas meliorācijas sistēmu pārbūvi vai atjaunošanu) meliorācijas sistēmu pārbūvei un atjaunošanai (gan viena īpašnieka, gan koplietošanas), t.sk. meliorācijas objektam pieguloša ceļa pārbūvei un atjaunošanai - kopējā attiecināmo izmaksu summa nav lielāka par EUR 300 000. Atbalsta intensitāte 90%.	meliorācijas sistēmu pārbūvi vai atjaunošanu lauksaimniecības vai meža zemē;
ELFLA	19.2. Atbalsts darbību īstenošanai saskaņā ar sabiedrības virzītas vietējās attīstības stratēģiju	Ieguldījumu atbalsts par veiktajām darbībām aktivitātēs: “Vietējās ekonomikas stiprināšanas iniciatīvas” - 1. Jaunu produktu un pakalpojumu radīšanai, esošo produktu un pakalpojumu attīstīšanai, to realizēšanai tirgū un kvalitatīvu darba apstākļu radīšanai, 2.Lauksaimniecības produktu pārstrādei, to realizēšanai tirgū un kvalitatīvu darba apstākļu radīšanai „Vietas potenciāla attīstības iniciatīvas”- 1. Vietējās teritorijas, tostarp dabas un kultūras objektu, sakārtošana, lai uzlabotu pakalpojumu pieejamību, kvalitāti un sasniedzamību; 2. Sabiedrisko aktivitāšu (tostarp apmācību un interešu klubu, sociālās aprūpes vietu, kultūras, vides aizsardzības, sporta un cita brīvā laika pavadīšanas veidu) dažādošanai. Atbalsta intensitāte: <ul style="list-style-type: none"> • Sabiedriskā labuma projekti: līdz 90%; • Kopprojekti, kopdarbība: līdz 80%; • Privāta labuma projekti: līdz 70%. 	Atbalsta saņēmējs ir juridiska vai fiziska persona, kas darbojas vietējās rīcības grupas SVVA stratēģijas īstenošanas teritorijā. Atbalsta saņēmējs nav pašvaldība pilsētās, kas ir reģionālas nozīmes attīstības centrs. Pašvaldības - tikai sabiedriskā labuma projektos, kopprojektos un kopdarbībā;

Fonds	Programma, atbalsta mērķis	Atbalstāmās aktivitātes	Atbalsta saņēmēji
Rīcības programmas zivsaimniecības attīstībai (ZRP) atbalsta pasākumi 2014-2020			
ELFLA	11.14 Atbalsts saglabāšanas pasākumiem	Atbalsta stikla zušu (Eiropas zušu <i>Anguilla anguilla</i>) ielaišanu Latvijas iekšējos ūdeņos atbilstoši Noteikumu Nr.722 1.pielikumam un attiecīgās ūdenstilpes ekspluatācijas noteikumiem. Atbalsta intensitāte 100%.	vietējā pašvaldība, kuras teritorijā atrodas Noteikumu Nr.722 1.pielikumā minētie iekšējie ūdeņi.
ELFLA	43.02 Sabiedrības virzītas vietējās attīstības stratēģiju īstenošana	Palielināt nodarbinātību un teritoriālo kohēziju, īstenojot šādu konkrētu mērķi: ekonomiskās izaugsmes, sociālās iekļaušanas un darbvietu radīšanas veicināšana un, sniedzot atbalstu nodarbinātībai un darbaspēka mobilitātei piekrastes un iekšzemes kopienās, kas atkarīgas no zvejas un akvakultūras, tostarp darbību dažādošana zivsaimniecības nozarē un citās jūras ekonomikas nozarēs. 1. Aktivitāte "Pievienotās vērtības veidošana un inovācijas veicināšana visos zvejas un akvakultūras produktu piegādes posmos" 2. Aktivitāte "Darbību dažādošana zivsaimniecības nozarē un citās jūras ekonomikas nozarēs" 3. Aktivitāte "Vides resursu vairošana vai izmantošana, kā arī klimata pārmaiņu mazināšana" 4. Aktivitāte "Zvejas vai jūras kultūras mantojuma izmantošanas veicināšana" Atbalsta intensitāte: Sabiedriskā labuma projekti: līdz 90% Kopprojekti, kopdarbība: līdz 80% Privāta labuma projekti: līdz 70%	Sabiedrības virzītas vietējās attīstības stratēģijas (turpmāk – SVVA stratēģija) īstenošanas teritorija ir pagasti vai novadi, ja novadam nav teritoriālā iedalījuma, un pilsētas (izņemot Rīgu), kas robežojas ar Baltijas jūru vai Rīgas jūras līci. Vietējā rīcības grupa SVVA stratēģijā var samazināt gan atbalsta apmēru, gan atbalsta intensitāti. 1.un 2.aktivitātē pašvaldība tikai, kopprojektos un kopdarbībā.

Fonds	Programma, atbalsta mērķis	Atbalstāmās aktivitātes	Atbalsta saņēmēji
ELFLA		Aktivitātē “Pievienotās vērtības veidošana un inovācijas veicināšana visos zvejas un akvakultūras produktu piegādes posmos” un Aktivitātē “Darbību dažādošana zivsaimniecības nozarē un citās jūras ekonomikas nozarēs”	Pašvaldība, lai nodrošinātu zivsaimniecības uzņēmējdarbības infrastruktūras izveidi vismaz divām juridiskām personām, kas veic saimniecisku darbību zvejniecībā, akvakultūrā vai zivju, vēžveidīgo un mīkstmiešu pārstrādē un konservēšanā.
Valsts atbalsta programmas			
Valsts zivju fonds		Atbalsts attiecas uz šādiem pasākumiem: zinātniskās pētniecības programmas, zivju resursu pavairošana un atražošana, zivju resursu aizsardzība, sabiedrības informēšana un dalība starptautiskos pasākumos.	Valsts institūcijas, pašvaldības, atvasinātas publiskas personas un biedrības (atsevišķos pasākumos).